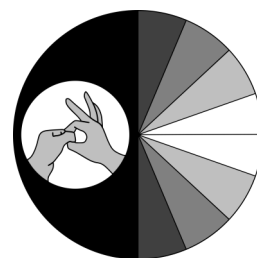

SYNHØR BLADET

LSHDB

Landsforbundet for Kombinert
Syns- og Hørselshemmede / Døvblinde

33 ÅRGANG

#3 2024

SynHør bladet er LSHDB sitt medlemsmagasin og blir utgitt seks ganger i året i trykt form, som punktskrift, på CD og er tilgjengelig på nett på www.lshdb.no

Profil: Møt Marie og førerhunden Nera

Tolketjenesten gjennom leverandører?

Arbeid med taktil kommunikasjon ved NTNU

MEDLEMSSKAP

MELD DEG INN I LSHDB

Www.lshdb.no
eller
Kontakt kontor@lshdb.no

KONTAKT OSS

Landsforbundet for kombinert syns- og
hørselshemmede / døvblinde

Epost: kontor@lshdb.no
Nettside: www.lshdb.no
TLF: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

BESØK OSS

ADRESSE:
Skippergata 33
0154 Oslo

DAGLIG LEDER:
Karin Andvig

ÅPNINGSTIDER:

Kontoret er åpent annenhver onsdag, og
hver torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

BLADET

TILGANG:

Kontakt kontor@lshdb.no for å få tilgang på
bladet i punkt, ren tekstfil eller på CD.

TRYKK:

Rycon AS
Opplag 280

REDAKTØR:

Kaisa Markhus
Tlf: 97151746
E-post: kaisa@lshdb.no

FORSIDEBILDE:

Telendos, en av de greske øyene, tårner
som en mørk silhuett i den røde sol-
nedgangen sett fra den steinete stranda på
øya Kalymnos.
Tatt av: Kaisa Markhus

STYRET

LEDER

Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

NESTLEDER

Kari Kristine Engan
Tlf: 413 34 244
E-post: ka-k-eng@online.no

STYREMEDLEM

Sissel H. Markhus
Tlf: 934 96 277

E-post: sism@online.no

STYREMEDLEM

Marius Aasand Larsen
Tlf: 406 35 621
E-post: ml1004@icloud.com

STYREMEDLEM

Ståle Hatlelid
E-post: staalehk@hotmail.com

1. VARAMEDLEM Ann Kristin Staberg

2. VARAMEDLEM Dennis Thomassen

Innhold

Redaktøren	4
Styrets Hjørne	5-6
Achilles på holmenkollstafetten	7
Sjakkhjørnet	8-11
Sjekk-NM på Hurdal	12-13
Kunst i perspektiv	14-16
Førerhundtreff i Halden	17
Utflukt til Kistefoss	18-19
Tolketjenesten gjennom leverandører?	20
404– Universell utforming not found	21
Profil: Møt Marie og førerhunden Nera	22-25
Arbeid med taktil kommunikasjon ved NTNU	26-27
Ressurskontorets informasjonsspalte	28-29
Lokallagene	30-31
Nyhetsbrev fra fellesoppdrag og ressurskontoret	32-33
Til Neste Gang	34

TIPSET:

Tredje filmsnutt fra prosjektet «Intet sett, intet hørt» har nå blitt lagt ut på tegn.tv/video/intet-sett-intet-hort/

Denne gangen er det småbarnsfar og styremedlem i LSHDB Ståle Hatlelid som deler hvordan det er å leve med nedsatt syn og hørsel i sin hverdag. Han gir oss en bedre innsikt i hvordan det er å leve med Usher 1 både hjemme med sine fire barn og kone, og i arbeidslivet med sine kollegaer.

Redaktøren

Kjære leser av SynHør bladet!

Nå er sommeren rett rundt hjørnet, og når denne utgaven av SynHør bladet havner i postkassa di er du kanskje på vei til årets høydepunkt; sommertreffet til LSHDB!

Blir reiseveien litt lang for deg, får du ta med bladet, for det er mye godt lesestoff denne gangen. Takk til alle som har bidratt - det gjør det gøy å sette sammen bladet og holder alle våre lesere og medlemmer oppdatert på smått og stort!

I denne utgaven må du lete godt etter en gledelig nyhet, for det er kun en liten notis foreløpig, men mer informasjon kommer siden. Vi har nemlig fått et nytt lokallag! Gratulerer til LSHDB Agder. Leser du dette, og bor i området, så vet du hvem du skal prate med på sommertreffet.

Du får også møte et annet nytt navn i denne utgaven; Marie og hennes nydelige førerhund Nera forteller om en lang

prosess som heldigvis gikk raskere enn forventet til slutt, da de skulle bli et team. Kanskje har du vurdert førerhund, men er litt i tvil? Etter artikkelen om Marie og Nera tror jeg ikke du vil være i tvil lengre.

Å få lese om andre syns- og hørsels-hemmedes opplevelser og erfaringer er viktig for mange. Flere av slike opplevelser får du lese om, både av andre førerhundeiere, av kunstentusiaster, av sjakk mestere, av forskere og av løpere. Med andre ord en skikkelig flott og inspirerende blanding av folk som vi er så heldige å ha som våre medlemmer i LSHDB.

Holder du på med noe som du vil dele med våre medlemmer? Skriv til meg da vel, så lager vi en artikkel til glede og inspirasjon for andre lesere.

God sommer og god lesing!

Vennlig hilsen
KAISA MARKHUS | kaisa@lshdb.no

STYRETS HJØRNE

Av Marius Aa. Larsen

Kjære medlemmer,

I tiden som har gått, har jeg jobbet mye med frilansordningen for tolker. Dette er noe vi har brukt mye tid og ressurser på. Vi gjør alt vi kan for å bevare tjenesten så bra som overhodet mulig, og jeg håper at resultatet blir godt til slutt.

Jeg har også over lengre tid vært en del av en referansegruppe som skal bedre akuttvaktjenesten for tolker. Arbeidet har resultert i betydelige fremskritt, men vi er ikke helt ferdige med saken. Det er komplekst å finne den beste løsningen for hvordan døvblinde kan søke etter tolk i akutte situasjoner. Vi samarbeider godt med koordineringsenheten, og det blir spennende å se resultatet når dette arbeidet er ferdig.

Vi har også jobbet tett med NBSPH, hvor jeg er valgt representant. Vi jobber godt sammen og har nettopp startet en ny periode i brukerrådet. Jeg ser frem til å fremme gode saker og ivareta LSHDB sine interesser.

I tillegg til dette viktige arbeidet, vil jeg gjerne ta opp temaet mangfold og pride. For oss i LSHDB er mangfold et nøkkelord, og vi ønsker å inkludere alle. Det er nettopp dette pride handler om. Jeg har i mange år jobbet for likestilling og inkludering i ulike sammenhenger, og dette arbeidet merker jeg at jeg kan ta

med inn i organisasjonen, da døvblinde også er en minoritetsgruppe. Jeg mener at alle er like mye verdt, og at retten til å elske den man vil og være den man vil er en menneskerett. Det er trist at noen ikke ønsker markeringen av pride fordi de mener at det er et seksualisert arrangement. Dette er absolutt ikke min mening. Pride handler om å kjempe for rettigheter og vise støtte til de landene hvor det er straffbart med dødsstraff for å elske den man vil.

Som flere sikkert fikk med seg i 2022, opplevde jeg terrorangrepet 25. juni. Dette viser at vi fortsatt har en lang vei å gå i denne kampen. LSHDB støtter retten til å elske den man vil og være den man vil. Vi er en organisasjon der mangfold er viktig.

Nå ser jeg frem til landsmøtet i Fredrikstad, hvor jeg står til gjenvalg og sier gjerne ja til å jobbe fire nye år for å fremme døvblindes rettigheter.

Uansett om du skal på sommertreff og landsmøtet eller ikke, ønsker jeg alle en riktig god sommer og oppfordrer dere til å ta vare på hverandre.

Med vennlig hilsen
Marius Aa. Larsen
Styremedlem LSHDB

Bildebeskrivelse:

Marius sitter i en stol. Han har halvlangt skjegg som dessverre har blitt litt grått. Han har på seg en rosa caps og en hvit- og jeansblåstripet skjorte.

I tillegg bærer han et par Ray-Ban solbriller med gullfarget innfatning og et pride-armbånd på handledet.

ACHILLES VAR MED PÅ HOLMENKOLSTAFETTEN 2024

Skrevet av Elin Lippe Stavnes og Sissel H. Markhus

Første lørdagen i mai løp og gikk en gjeng spreke utøvere gjennom Oslos gater. Laget var Achilles Norway og sammen klarte vi å frakte en stafettpinne fra start på St. Hanshaugen, gjennom 15 etapper, og til mål på Bislet stadion.

Etapdene er svært varierte. Den korteste er ca 390 meter og den lengste ca 2,8 km. Noen er flate og noen er bratte. Så her kan alle være med!

Målet er å samarbeide om å få fraktet pinnen gjennom alle etappene, til målstreken. Det er alltid like spennende om vi finner hverandre ved veksling. Det var i år litt for mye spenning ved én veksling, ellers gikk løpet strålende! Like strålende som været og stemningen.

I år var det over 70 000 deltakere. Alle t-baner og busser var fulle av deltakere med startnummer som gjorde seg klare for løp. Til sammenligning så har New York City Marathon ca 50 000 løpere.

Stafetten handler om mer enn å løpe og å gå! Hvis man vil, kan man møtes og være med på helgesamling i regi av Achilles. Vi bodde på Thon hotell på Storo og hadde flere hyggelige måltid sammen. Fredag kveld samlet en gjeng seg med pizza på Peppes. De som ikke bodde på hotell, kom

til lunsj på Sagene samfunnshus på lørdagen og var med på foredrag og spiste lunsj før vi dro ut for å finne etappene våre. I år fikk vi høre Arne Olav fortelle om sin løpekarriere med 100 maraton. Han hadde laget en fin presentasjon med masse bilder og film. Det var levende fortalt og spennende å se på.

I år var vi bare ti deltakere, så flere av oss måtte løpe flere etapper. Alle fikk utfordret seg og gjorde en kjempeinnsats for laget. I fjor hadde vi to lag, og det var fantastisk stemning.

Vi må bare understreke at denne stafetten er for alle. Både for de som vil løpe, og de som vil gå alt de kan og kanskje sammenligne tida si fra samme etappe i fjor. Det er også for de som bare vil nyte stemningen og hjelpe til med å få brakt stafettpinnen til neste veksling. Dette er et sosialt og hyggelig treff. Så bli med neste år, og husk at stafetten er som regel en av de første helgene i mai!

Hold av datoen, 10 mai 2025, allerede nå!

SJAKKHJØRNET

Skrevet av Tormod Prytz

Det er visst på tide å lage et nytt sjakkhjørne.

Jeg begynner da med et stykke fra det siste Sjakkpunkt i punktskrift, bare litt redigert for SynHør-bladet.

Artikkelen het Adjø.

«Dette er siste blad i 50. årgang. Som redaktør vil jeg gjerne takke alle de gode hjelperne! På 50 år blir det veldig mange, og langt fra alle er i live. Jeg nevner ikke navn, for jeg vil ikke risikere å glemme noen. Stor takk, alle!

Da Norges Blindeforbunds sjakk-klubb i 1974 ble gjort om til Norske synshemmedes sjakkforbund (NSSF), var noe av det første som ble vedtatt at vi skulle forsøke å gi ut et sjakkblad i punktskrift, og helst også på lyd.

Det var Villy Jakobsen som foreslo det nye navnet på Norges Blindeforbunds sjakk-klubb. Torleiv Eidem, på vegne av Blindes sjakkklubb, Trondheim, foreslo at vi skulle gi ut et sjakkblad. Jeg tror det var Svein Tore Fesche som ga bladet navn. Punktskrift-utgaven ble døpt Sjakkpunkt. Lydutgaven fikk navnet Sjakketten, forkortelse for Sjakk-kassetten.

Sjakketten ble lest inn av Otto Prytz i mange år. Den ble gitt ut på kassett, som abonnentene måtte sende tilbake for å få neste nummer. Vi hadde jo dårlig råd.

Men etter hvert ble det overskudd på brukte kassetter, så abonnentene slapp å returnere kassetten. Kopieringen skjedde noen år i lydbiblioteket, helt til lydbiblioteket ikke lenger fikk lov til å gjøre oss den tjenesten gratis.

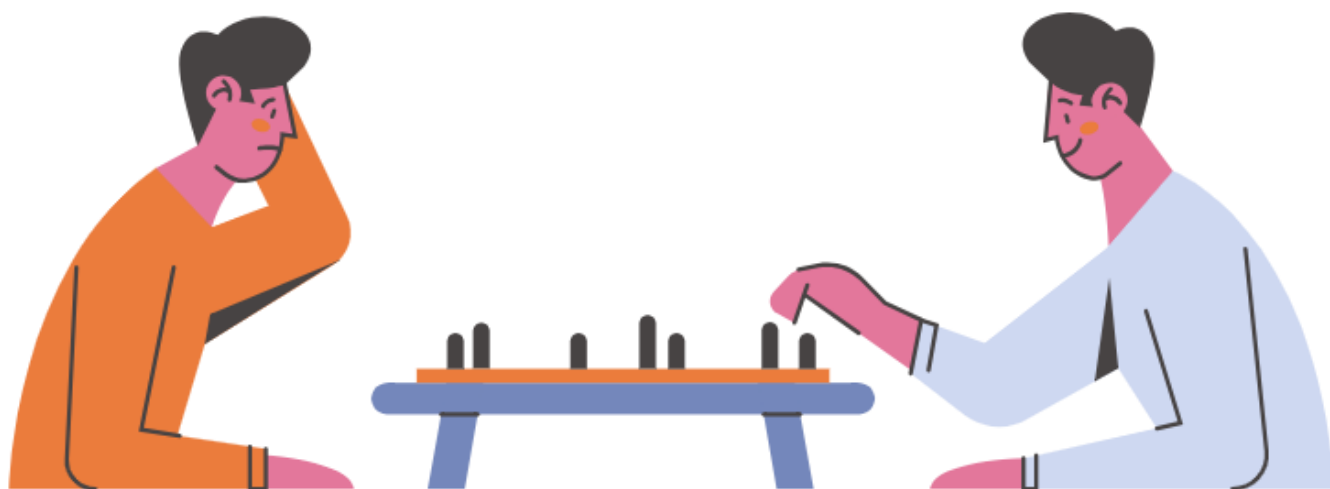
Da måtte jeg kopiere hjemme, og det tok tid! For bortimot 20 år siden gikk vi over til CD. Da hadde jeg for lengst overtatt innlesingen. Den mest trofaste hjelperen har vært Norges Blindeforbunds trykkeri. Servicen derfra har vært førsteklasses hele tiden!

Til å begynne med skrev vi bladet på "punktpapir" som vi sendte i posten. Etter ei tid fikk vi bruke en elektrisk settemaskin på Huseby blindeskole. Da kunne Otto og jeg gjøre bladet trykkeklart på blikkplater, korrekturlest og rettet. Det var virkelig tunge pakker som ble sendt til trykkeriet i Bergen! Og, best av alt, ettersom blindeskrift også den tida gikk portofritt, hadde vi ingen utgifter til frakt! Men så gikk settemaskinen i stykker, og vi fikk ikke reparert den.

Da fikk jeg tilsendt en "elektromat". På den kunne jeg skrive punktskrift på et papirbånd. Skrev jeg feil, så måtte jeg klippe bort feilen og skjøte båndet før jeg kunne komme videre. Båndet gikk naturligvis gratis med posten. I slutten av 1980-årene tok vi i bruk EDB. Til å begynne med ble

bladet skrevet på diskett, som pendlet mellom trykkeriet og meg. De siste drøye 30 årene har vi brukt e-post.

Men det hadde ikke blitt noe sjakkblad om vi ikke hadde fått Svein Tore Fesche som redaktør. Han kunne alt som var verd å

kunne om sjakk, og en god porsjon til. Han holdt seg godt informert, så vi fikk også internasjonale nyheter.

Svein Tore drev også med opplæring i bladet, både for nybegynnere og viderekomne. Han snakket inn stoffet på kassett, og det ble min jobb å skrive det til bladet.

Svein Tore holdt det gående i mer enn 30 år. Sjakkpunkt hadde på det meste over 100 abonnenter. Sjakketten noe over 20. Det var et stort tap da Svein Tore måtte gi seg som redaktør!

Sjakkbladet vårt har forsøkt å gjengi blindesjakkens historie hittil. Vi er noen få som har tatt vare på alle utgavene av Sjakk-

punkt. Ellers finnes det nok på Nasjonalbiblioteket.

På NSSFs årsmøte i 2022 ble det mot to stemmer vedtatt at bladet skulle opphøre fra utgangen av 2023. Informasjonen til medlemmene blir nå gitt bare som e-post.

Det er med vemod jeg sier adjø til bladet. Vi har holdt sammen i 50 årganger.»

Norgesmesterskapet i Sjakk for Synshemmede

Norgesmesterskapet i sjakk for synshemmede ble også i år spilt på Hurdal syns- og mestringscenter i himmelfartshelga 9. til 11. mai.

Deltakertallet var 22, derav en debutant. Hele seks av deltakerne var døvblinde.

Torsdag kveld fikk vi et sjakkhistorisk foredrag av Hans Olav Lahlum.

Det ble også sjakkhistorie og sjakkhistorier lørdag kveld i forbindelse med premieutdelingen. Norske synshemmedes sjakkforbund fyller femti år i år, og det måtte jo markeres. Årsmøtet 12. mai brakte ingen sensasjoner.

Siden mange døvblinde har sjakk som hobby, tillater jeg meg å skrive resultatlista.

Klasse A bød på en sensasjon. De to første sto helt likt, og reglene sier at de da skal ha

hver sin NM-tittel. Resten av klassen måtte få hver sin sisteplass! De sto også helt likt. Så får vi vente til neste år før vi får vite hvem som rykker ned.

1-2 Petter Smedsrud og Sverre Fuglerud med 4,5 poeng hver.

3-6 Ivar Viken, Noah Helmersen Arnøy, Olav Vik og Tormod Prytz hver 1,5 poeng.

Klasse B:

1 Magnus Strand 4 poeng.

2 Johan Larssen 3 (7,5 kvalitetspoeng).

3 Magne Bolme 3 (5,25).

4 Oddvar Øyan 2,5.

5 Otto Prytz 1,5.

6 Arild Øyan 1 poeng.

Klasse C:

1 Tore Orvik 4,5.

2 Odd Einar Orvik 3 (16).

3 Camilla Hansen 3 (13,5).

4 Thore Larsen 3 (12,5) Vant over nr. 5 i innbyrdes oppgjør.

5 Kari Kristine Engan 3 (12,5) Tapte mot nr. 4 i innbyrdes oppgjør.

6 John Sandell 3 (11,5).

7 Christer Sogn Søvik 2,5.

8 Gustav Wang 2.

9 Liv Kristin Saur 1.

10 Kurt Ove Mæland 0 poeng, debutanten.

Rokaden - Oslo's Blinde Sjakkklubb

Rokaden, som er blindes sjakk-klubb i Oslo, samles normalt på torsdager.

Klubben har drøyt 20 medlemmer. Noen få er seende. Klubbmesterskapet, som i år ble spilt som 7-runders Monrad, hadde tolv deltakere. Det er sjelden så mange.

Tre av deltakerne var seende og tre døvblinde. Her er sluttresultatet.

Jeg tar ikke med kvalitetspoengene.

1 Petter Smedsrud 7 poeng.

2 Olav Vik 5.

3 Sturle Hånes 4.

4 Otto Prytz 4.

5 Jens Kjærgaard 4. 6 Johan Larssen 3,5.

7 Tormod Prytz 3.

8 Marius Johansen 3.

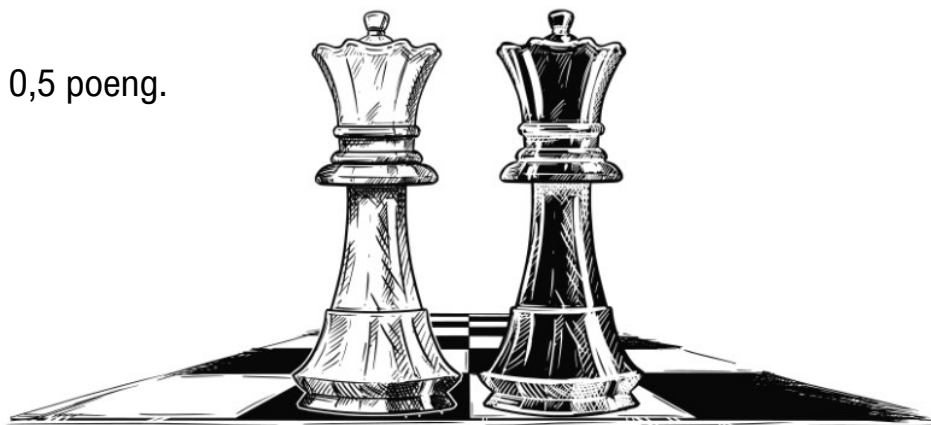
9 Camilla Hansen 3.

10 Christer Sogn Søvik 2,5.

11 Gustav Wang 2,5.

12 Liv Kristin Saur 0,5.

12 Liv Kristin Saur med 0,5 poeng.

SJAKK-NM PÅ HURDAL

Skrevet av John Sandell

Norges Synshemmede Sjakkforbund (NSSF) arrangerte Landsturnering (NM) i sjakk for synshemmede på Blindeforbundets Læring og Mestringssenter i Hurdal, ikke langt fra Eidsvoll. Samtidig markerte NSSF sitt årsjubileum.

Etter innsjekking samlet vi oss i gymsalen, der vi ble ønsket velkommen av NSSF sin styreleder Olav Vik. Turneringsleder Johs Kjekken foretok trekningen av spillere til grupper: A-spillere, B-spillere og C-spillere. Deretter spiste vi en herlig lunsj før den første runden startet.

Spillere og medhjelpere møttes i gymsalen og fant sine plasser. Jeg endte opp i C-gruppen og skulle møte fire andre spillere i gruppen. Spenningen var til å ta og føle på, og det var mye å gruble over hva jeg skulle åpne med i det første trekket. Jeg spilte med svarte brikker mot Kari K. Engan, og det ble en gledens dag da jeg vant partiet.

Halvveis gjennom dagen nøt vi en deilig middag. Senere på kvelden ble det holdt et foredrag om sjakkens historie, men dessverre var jeg ikke til stede på dette.

På fredag ble det spilt ti runder, hvor jeg dessverre tapte begge mine runder. En av

spillerne som slo meg, ble gruppevinner og rykker opp til B-gruppen neste år. Gratulerer til ham!

Etter middag om kvelden ble det arrangert en spørrekonkurranse i fire grupper. Spørsmålene var spennende og utfordrende, særlig om sjakk. I min gruppe var det erfarne veteraner som visste mye, og vi vant med få feil. Vi var virkelig flinke og hadde godt humør.

Lørdag var det tid for de to siste rundene, 9. og 10. runde. Det ble nok en gledens dag for meg da jeg vant begge rundene. En av spillerne jeg slo, var en debutant som nettopp hadde lært å spille sjakk. Jeg kunne merke at han var stresset og tapte mye tid, siden han brukte en braille- eller punktskriftmaskin og trengte tid til å søke på brettet.

Etter partiene snakket jeg med ham og foreslo noen endringer i rutinene hans, som å få skrivehjelp til å notere trekkene eller få det lest inn på lyd for bedre kontroll over brikkene på brettet. Jeg håper han tar til seg rådene og blir en enda bedre sjakkspiller over tid.

På kvelden nøt vi en herlig festmiddag. Senere samlet vi oss i et annet rom med

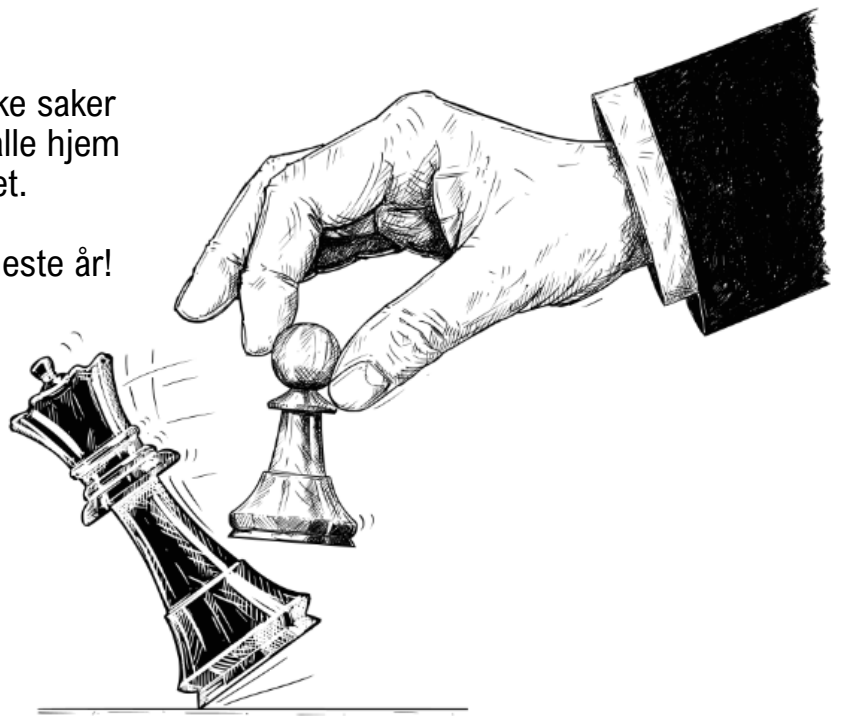
kaffe, bløtekake og premieutdeling. Alle deltagerne fikk premier og en ekstra klapp på skulderen. I den forbindelse hadde toastmasteren noen morsomme spørsmål og historier om NSSFs årsjubileum, som fikk mye latter og hyggelige kommentarer. Det var en koselig kveld etter tre dager med sjakkspill.

Jeg endte på delt førsteplass siden vi var fire spillere med samme poengsum, men jeg hadde høyest kvalitetspoeng. Det ble totalt ti vinnere av Norgesmesterskapet, inkludert Sverre Fuglerud og den unge Petter, som har vunnet flere ganger. Han minner om et geni, slik som Magnus Carlsen.

På søndag var det årsmøte med ulike saker og valg. Etter en deilig lunsj reiste alle hjem i det varierte været rundt om i landet.

Takk for hyggelig samvær, vi sees neste år!

Vennlig hilsen
John Sandell

KUNST I PERSPEKTIV

Skrevet av Margrethe og Cor van der Lijcke

Ingen grenser

I det siste nummeret i 2023 av SynHør-bladet fortalte vi om en taktil kunstutstilling på Hønen gård, et bo- og mestringssenter på Hønefoss. En rådgiver i det finske døveforbundet leste denne artikkelen, og tok kontakt med Frode Rasmussen som er prosjektleder og grunnlegger av firmaet Fluxwork.

Utstillingen skal til Finland i juni, og utstilles der! Jeg har også forstått at Eikholt har

interesse av å presentere utstillingen!

Uendelig

I mars besøkte distriktslaget LSHDB Oslo/Akershus og Østfold Munchmuseet. Vi fikk en levende introduksjon av bildene og livet til Munch fra engasjert guide.

Etter lunsj i 12.etasje, som var en opplevelse for både øye og gane, tok vi nabolaget i nærmeste øyesyn. Her hadde

jeg svært god hjelp av tolken min, Terese, som også er autorisert synstolker! Det utgjorde en forskjell.

Det ble en helt ny dimensjon for meg da jeg fikk synstolket Operabygget, Bjørvika, Tollboden, Aker brygge, Rådhuset, båtlivet og innseilinga til Rådhuskaia.

Ingen er bare det du ser

I påsken var vi på Soli Brug, - kunstgalleri på det tidligere sagbruket. Stedet var preget av en smittende ro, og vi nøt opplevelsen av bilder, skulpturer og den varme atmosfæren i kafeteriaen.

Junior på Soli Brug på 14 år var en lovende kunstner som var i gang med å finansiere studier og førerkort ved salg av kunsten sin.

Her kan en også ha guidede turer. Kanskje det kan være en idé for et av lokallagene?

Alt er klart, det er bare jeg som er grumsete

I slutten av april var vi på Taktil og synstolket ateliervandring i Oslo. Kunstnere hadde åpnet sine atelierer og en dyktig guide, Sindre, synstolket kunst, verktøy, materialer og atelierer på turen. Vi fikk besøke fem svært ulike kunstnere og kjenne på materialer og kunstverk. Vi fikk en hyggelig invitasjon til dette via FFO Oslo. Det var underlig at jeg var den eneste synshemmede som deltok på vandringen. Jeg tror dette er et årlig fortau, så vi anbefaler flere å delta.

Let`s twist again

Semesterets siste utflukt gikk til Kistefos kunstmuseum sammen med LSHDB lokallag Oslo/Akershus og Østfold. Kistefos var en gang et levende industrisamfunn som produserte tremasse til det norske og europeiske papirmarkedet. Det var i drift fram til

1955. Kistefos kan i dag by på arkitektur i verdensklasse, industrihistorie, kunstutstillinger og en av Europas viktigste skulpturparker med 53 skulpturer, én ny for hvert år, i tillegg til samtidskunst.

Den største attraksjonen er The Twist; et galleri, en bro og en skulptur i ett. Den er anbefalt som et av 300 kunstverk i verden som du må besøke i løpet av livet. Dronning Sonja sa ved åpningen av The Twist at det er en bro mellom nasjoner, kunst og natur.

«Kunst er ikke hva du ser, men hva du lar andre se!»

Sitat av Edgar Degas

FØRERHUNDTREFF I HALDEN

Skrevet av Berit R. Øie

Lørdag 8. og søndag 9. juni fikk Halden by besøk av flere førerhunder. Vi skulle treffes for felles trening over to dager. På festningen og ved Tistasenteret lørdag, og i Ertemarka på søndag.

Det vi skulle trene på var samspillet mellom hund og eier. Altså mellom førerhund-bruker og førerhund. Vi lærte om hvordan vi snakker med vår førerhund, gir kommando på hva vi ønsker at hunden skal gjøre, og at vi gir ros når vi er i mål.

For førerhunder kan nemlig ca. 30 ord, slik som «sitt», «dekk», «kom fot», «retning», «flink gutt!» og mange flere kommandoer. Men hunden forstår også veldig godt det tause språket i form av en godbit og en klapp på skulderen, når han har gjennomført kommandoen riktig. I slike situasjoner må vi få være i fred. Andre må ikke forstyrre oss i mens vi jobber. Men etterpå går bra å komme bort. Du kan godt si «hei» hvis det er noe du ønsker å si ifra om, eller spørre om. Førerhunden derimot må ignoreres totalt, aldri klappes på, og heller ikke snakkes til.

Halden har to førerhunder nå, med hver sin eier, hvor jeg er den ene. Jeg selv er blind og har nedsatt hørsel, men de fleste førerhundbrukere i Norge har ulike varianter av synstap og vanlig hørsel. Hvis du ønsker å si noe til meg, så start med å si «hei», og gjenta hvis jeg ikke oppfatter deg. Det er fint om du står rolig slik at jeg kan høre deg lettere. Når vinden blåser, eller det er støy rundt oss, sliter jeg med å høre hva du sier, men prøv igjen.

Hva du – med eller uten egen hund – kan gjøre når vi går forbi hverandre, er å passere på min side og aldri på førerhundens side. Noen ganger svinger jeg til høyre og da blir det kanskje en kollisjon, men i så fall er det fint om du kan vente og eventuelt holde din egen hund i ro.

Vi som har førerhund kan gå overalt. På fortau, sykkel- og gangsti, på kjøpesenteret og butikker, i skogen og alle andre steder. I Norge kan vi også ha med førerhund i treningsstudio, på restaurant og legekontoret, men vi ønsker selvsagt å ta hensyn til andre ved behov. Si gjerne ifra, men vær vennlig å huske at du som ser kan gå et annet sted, mens vi ikke kan det. Førerhunder går dit vi er kjent, ikke på ukjente steder.

Til slutt ønsker jeg å nevne at min førerhund er ny og fortsatt ikke kjent på alle steder der jeg er kjent. Noen ganger har vi gått feil sted, og da trenger jeg hjelp av en som ser. Hvis du ser at jeg står stille lenge med førerhunden i dekk, så lytter jeg etter folk for å spørre om hjelp. Hører jeg deg eller noen som kjører bil, så vinker jeg og håper du da har tid et par minutter for å hjelpe oss med hvor vi er. På forhånd takk for hjelpen.

Ønsker du å vite mer om hvordan du kan forholde deg til oss med førerhund så inviter oss gjerne!

Vennlig hilsen Berit R. Øie

UTFLUKT TIL KISTEFOS

Skrevet av Sissel H. Markhus

Utflukt til Kistefos: En Dag med Kunst og Natur

Fredag 7. juni dro Distriktslaget LSHDB Oslo/ Akershus og Østfold på en utflukt til Kistefos på Jevnaker i Hadeland. Vi var en gruppe på 32 personer, inkludert tolker, som utforsket denne unike kulturdestinasjonen.

Vi startet dagen med å samles på Oslo S rundt klokken 9, før vi tok bussen som brakte oss til Kistefos. Kjøreturen tok halvannen time. Været var heldigvis på vår side denne dagen, noe som gjorde det ekstra hyggelig å utforske skulpturene og kunsten utendørs, spesielt etter en regnfull dag dagen før.

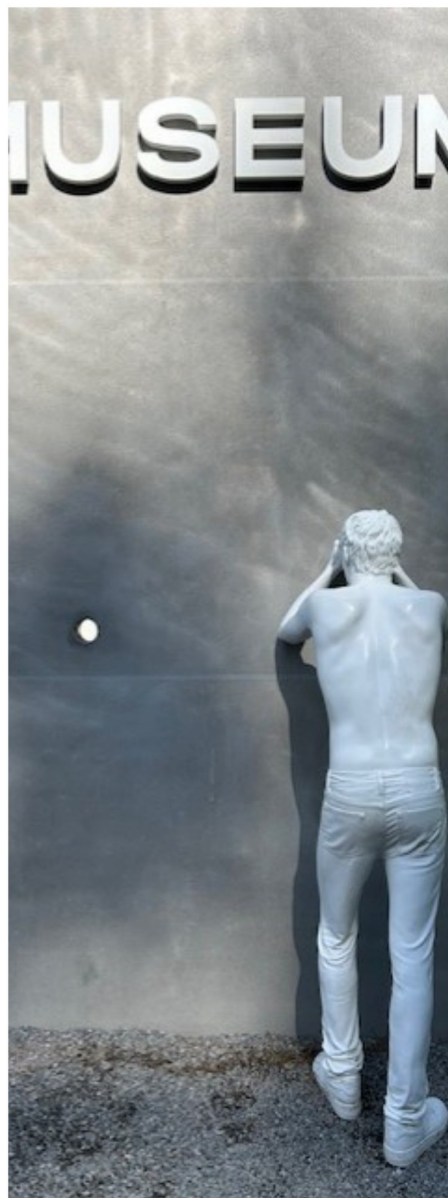
Ved ankomst ble vi møtt av en kunnskapsrik guide som ledet oss gjennom skulpturparken og ga oss innsikt i kunstverkene i rundt halvannen time. Det var fascinerende å lære om historien bak hvert verk og å oppleve kunsten i den vakre naturen.

Etterpå hadde vi tid til å utforske stedet på egenhånd. Mange av oss benyttet anledningen til å vandre rundt og oppleve områdets ro og spennende atmosfære.

Høydepunktet på dagen var den sosiale lunsjen, hvor vi koste oss med reke- og elgkarbonade-smørbrød, etterfulgt av gulrotkake og kaffe/te. Vi avsluttet dagen ved bordene våre rundt klokken 15 før vi reiste hjemover da Kistefos stengte klokken fem.

Kistefos er bygget på det tidligere fabrikkområdet til Kistefos Træsliperi AS og består i dag av en imponerende skulpturpark med 52 verk, to kunstgallerier med skiftende utstillinger og et industri-museum. The Twist, designet av Bjarke Ingels Group, er et særegent bygg som har fått internasjonal anerkjennelse for sin arkitektur.

Vi anbefaler absolutt et besøk til Kistefos for en dag fylt med kunst, kultur og naturopplevelser. Det er et sted som tilbyr en unik kombinasjon av historie og moderne kunstmidler i vakre omgivelser.

TOLKETJENESTEN GJENNOM LEVERANDØRER?

Informasjon fra NAV Hjelpemidler og tilrettelegging

v/Berit A. Søgård og Linda Stadshaug

Mange av LSHDBs medlemmer har hørt om at NAV nå skal kjøpe tolketjenester fra frilanstolker gjennom leverandører. Vi forstår at en del er urolige. Derfor ønsker NAV å informere medlemmene om hva som skjer framover.

Hvordan kjøper NAV tolketjenester i dag?

Tolketjenestene har rundt 250 ansatte tolker. I tillegg er det rundt 380 frilanstolker som påtar seg oppdrag. Noen av frilanstolkene jobber fulltid som tolk, andre jobber deltid.

I dag kjøper NAV tolketjenester direkte fra frilanstolkene. Frilanstolkene melder seg til de oppdragene de ønsker å ta. Honoraret får de fra NAV. Det er dette NAV nå skal endre.

Hvorfor skal NAV endre?

Det finnes lover i Norge og direktiver i EU som styrer hvordan det offentlige kan kjøpe tjenester. I NAV har vi kjøpt tolketjenester fra frilanstolker for om lag 150 millioner kroner pr år. Fordi denne summen er så høy, må vi følge EUs regler (direktiver) som sier at tjenestene må konkurranseutsettes. Det vil si at NAV må kjøpe tolketjenester gjennom en eller flere leverandører.

Hvem er med på dette?

Når NAV skal kjøpe produkter eller tjenester, opprettes et anskaffelsesteam. Det er også gjort i denne saken. Folk som deltar i dette teamet har kompetanse fra tolkeområdet, på forretningsjus og på anskaffelse.

Er LSHDB involvert?

Ja, alle de fire brukerorganisasjonene er invitert til møter med anskaffelsesteamet. De beskriver hvilke behov som er viktig å få dekket for sine medlemmer.

De fire organisasjonene er:
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde,
Foreningen Norges døvblinde,
Norges Døveforbund,
Hørselshemmedes Landsforbund.

Hva skjer fremover?

Anskaffelsesteamet samarbeider nå med flere, for å få erfaringer i hvordan de kjøper tolketjenester. NAV undersøker hvordan Sverige og Danmark kjøper tolketjenester og hvordan andre offentlige etater i Norge kjøper tolketjenester. For å få erfaringer i hva som er viktig for de som trenger tolke-

"404 - Universell utforming not found"

tjenester, snakker NAV også med brukerorganisasjonene. Som en del av prosessen, skal det ses på bedre lønns- og arbeidsvilkår for frilans-tolkene. Den nye løsningen er forventet å starte opp sommeren 2025.

Hvor skal du bestille tolk i fremtiden?

I fremtiden skal du fortsatt bestille tolk hos NAV på samme måte som du gjør i dag. Det vil også være mulig å ønske seg kjente tolker, slik du gjør i dag.

Det er fortsatt NAV som er ansvarlig for å forvalte folke-trygdloven. Det vil si at du har de samme rettighetene til tolk som før. Det er også NAV som gir tolkevedtak og behandler dine tolkebestillinger.

Kampanje fra FFO (Funksjonshemmedes fellesorganisasjon)

I et samfunn der fysiske barrierer fortsetter å ekskludere hundretusenvise mennesker fra det sosiale fellesskapet, er det på tide å handle.

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) skal sammen med våre medlemsorganisasjoner og fylkeslag, synliggjøre og adressere de utfordringene som personer med funksjonsnedsettelse står overfor hver dag.

Verdens mest kjente feilkode

Vi skal markere tusenvis av feil og hindringer i samfunnet, symbolisert ved klistremerket "404 - Universell utforming not found". Dette er en direkte referanse til den kjente feilmeldingen på nettsider, som indikerer at noe har gått galt. Ved å plassere dette klistre

merket på arbeidsplasser, restauranter og offentlige bygninger som ikke oppfyller kravene til universell utforming, ønsker FFO å synliggjøre behovet for endring.

Sammen kan vi gjøre en endring

Vi oppfordrer enkeltpersoner, organisasjoner og bedrifter til å delta i kampanjen ved å markere feil og hindringer i sine lokalmiljøer. Dette kan gjøres ved å bestille klistremerket fra oss, eller laste det ned fra vår nettside, og plassere det på barrierer som fører til utestengelse.

Ta bilde av klistremerket tagg oss på Instagram @ffo_insta eller send inn bilde til **404@ffo.no**.

Sammen kan vi bidra til å skape et samfunn som er inkluderende for alle.

Les mer på www.ffa.no/arbeidsomrader/universell-utforming

PROFIL:

Møt Marie og førerhunden Nera

Skrevet av

Marie Dyrkorn Egge

Firbeint glede i hverdagen.

Hei alle sammen. Jeg ble spurt om jeg kunne skrive et innlegg på Synhør om meg og min førerhund, og litt om førerhund generelt.

Men først og fremst må jeg fortelle hvem jeg er. Jeg heter Marie og er 32 år gammel, er gift på 10ende året og har ei datter på 7 år. Vi bor på Vartdal i Ørsta kommune som ligger i Møre og Romsdal. Jeg har kombinert sansetap, oppdaget synstapet ved tilfeldighet i 2019 da jeg var innlagt på sykehuset. Den dagen fikk jeg muntlig kjøre-

forbud, og det året hadde jeg hatt lappen i 10 år. Alt ble revet bort fra meg, også min egen frihet, trodde jeg.

Men det viser seg nå at min frihet aldri ble tatt. Jeg måtte bare finne min vei til frihet, og det gjorde jeg med min førerhund.

Jeg fikk Nera i november 2020. Det var en litt kronglete vei siden dette var midt i korona-tiden, med mange strenge restriksjoner. Jeg satte i gang prosessen i november 2019, da hadde jeg fått diagnosen offisielt. Jeg hadde ingen kunnskap om kombinert sansetap. Spørsmålene bygget seg opp.

Hvilke rettigheter hadde jeg? Hvor skal jeg? Hva skal jeg gjøre? Valget om førerhund ble lett der og da, så neste skritt var å sette i gang prosessen om å få min egen førerhund.

Jeg er godt vant til hund, har hatt hunder gjennom oppveksten og de siste 6 årene før jeg fikk diagnosen. Jeg og min mann hadde en flott bukett med hunder, blant annet samojeder. Vi kjørte hundevogner og den friheten jeg opplevde av å stå på vognen og kjenne luften mot meg og høre hundenes hyl og glede før start... For en følelse!

Etter en del undersøkelser på egenhånd fant jeg fram til søknadskjema for å få en førerhund og sendte den inn. Det er noen kriterier for å få førerhund. Jeg måtte legge ved helseattest fra fastlegen på at jeg er frisk og ikke har utfordringer som kan påvirke førerhunden, og en øyelegeattest som bekreftet at jeg har retinitis pigmentosa.

Det gikk vel rundt to måneder før jeg fikk svar fra NAV at jeg var godkjent til forkurs. På forkurset skulle de kartlegge behovet, aktivitetsnivå, tips og råd om hund og førerhund, og om du er i stand til å ha hund både psykisk og fysisk. På grunn av koronaen, fikk jeg ikke plass før i september 2020, da var de klare til å ta meg imot, men bare en dag. Det var et tett program den dagen! Mange samtaler, og jeg fikk prøve å gå med en førerhund.

Akkurat den hunden jeg fikk prøve aller først husker jeg veldig godt. Det var en lys, kraftig labrador. En hannhund. Stødig og målrettet, og det var en spesiell opplevelse. Jeg fikk en annen fart og trygghetsfølelse. Det stod for eksempel mange sparkesykler rundt omkring, men hunden førte meg trygt fram. Jeg syns også at det var litt spesielt da jeg gikk med hunden, for bak meg var det førerhund trenere fra alle førerhundskoler, en fra NAV fagligutvalg, i tillegg til tolker. Det var jo litt folksomt da...

Senere den samme dagen fikk jeg beskjed om at jeg måtte gjennomføre et mobilitetskurs på 15-20 timer før jeg blir godkjent. Da må jeg innrømme at jeg tenkte «Nei ... Ikke den biten ... Gå med stokk? Jeg? Aldri i livet!».

Jeg kom hjem, og tok kontakt med blindeforbundet og kommunen for å høre om de hadde mobilitetskurs til meg som kunne gjennomføres veldig fort da jeg ikke ville gå igjennom enda en

mørketid og bli isolert. Jeg fikk svar om at de ikke hadde noen tilgjengelige kurs før i februar/mars 2021. Det ble for lenge!

Jeg googlet litt til og fant Eikholt, og sendte melding til dem. Der fikk jeg veldig raskt svar, og de kunne tilby kurs allerede tre uker senere. Jeg gjennomførte mobilitetskurs på Eikholt, og kunne nå vise fram attesten til NAV fagligutvalg at det var gjennomført. Da ble jeg offisielt godkjent, men de sa at jeg må smøre meg med tålmodighet og vente på at førerhundskolene ringte med beskjed om at en førerhund var klar for meg. Igjen tenkte jeg: «Med min flaks, så får jeg sikkert ingen hund før neste år ...», men allerede noen timer senere ringte Linda fra Lund førerhundskole. Hun fortalte at de muligens hadde en hund til meg, og fortalte om Nera.

Hun fortalte at Nera var en sort, kraftig labrador som var 2,5 år gammel. Hun kunne også fortelle at Nera var en unik hund, og at de kunne komme på hjemmebesøk allerede to uker senere! Jeg fikk noen bilder og informasjon om henne. Da samtalen var over, var det eneste jeg tenkte på at de to ukene måtte gå fort unna. Men dessverre, så føltes de ut som de sneglet seg av gårde.

Da dagen endelig kom, husker jeg godt da Nera hoppet ut av buret i bilen, og gikk rett til meg, la seg ned og ville jeg skulle kose på henne. Jeg fikk prøve å gå med henne i sele, og det var en magisk opplevelse. Hun var veldig trygg og stødig. Vi introduserte vår katt som heter Diva (hun lever virkelig opp til navnet sitt) og det gikk veldig bra.

Deretter introduserte vi henne og vår daværende hund Pelle. Han er en liten brun King Charles cavalier gutt på 10 kg. De fant tonen med en gang, og min datter og Nera hadde også god kjemi. Nera ble hos oss i noen timer, og i løpet av besøket lå hun under bordet med hodet oppå foten min. Jeg visste der og da at hun skulle bli min.

Det ble bestemt at hun skulle flytte inn, så 15. november 2020 kom hun flyttende, og da startet også samtreningen som skulle holde på de tre neste ukene. Vi tok mange steg sammen de neste ukene, og vi var en perfekt match fra dag en. Vi ble godkjent som førerhund ekvipasje 2. desember 2020.

Min lille, store turbo maskin. Hun jobber så godt i

sele, men når hun har fri da er det en helt annet tone! Spinnvill og gal er hun. Hopper høyt og lavt, og er glad i alt og alle. Hun har en veldig stor personlighet, blir litt oppgitt inni mellom, men hun skal ha det at tryggheten alltid er der.

Jeg foretrekker det slik når hun gjør en så god jobb, for det er viktig å finne den gode balansen i hverdagen. Førerhunder trenger også å kunne være hunder og få fri.

Siden dette har dagene gått veldig fort. Jeg er nå leder i førerhund klubben KVIKK i Møre og Romsdal, hvor vi nå har 7 medlemmer. Det er en liten men fin gjeng som møtes to ganger i året og har samtrening og sosialt samvær.

Jeg og Nera har også reist veldig mye de siste tre årene. Vi har vært på Eikholt, som nå føles ut som mitt andre hjem. Nera stortrives også der. Det er en fin plass å være med førerhund, da alt er så godt tilrettelagt for både to- og firbeinte. De ansatte der respekterer førerhunder og spør alltid først om de kan hilse. De tilbyr hundeseng, mat og vannskåler, og det finnes tørrmopper med moppe-

stativ tilgjengelig. I hammerdammen på Eikholt elsker min kjære gale labrador å bade. Hun stikker alltid bort dit på våren og sommeren. Etter et bad er hun overlykkelig og ruller seg i gresset før hun legger seg på terrassen og soler seg tørr.

Om vinteren er det selvsagt snøbading, og hun gnir hele kroppen sin mot isen. For på vestlandet får hun ikke oppleve over meteren med snø og hard is.

På kveldstid, hvis det er greit for folk, så slipper jeg henne løs i stuen, og da går hun til alle som vil gi henne kos. Hun får aldri nok av kos, og vil aller helst gni hele kroppen mot beinet til folk for å markere «Her er jeg».

Etter lange kursdager på Eikholt er det ikke noe problem, for Nera tar livet med ro og ligger og snorker høyløyt under forelesninger eller samtaler. Eikholt er uten tvil den beste plassen å kunne ta med seg førerhunden sin, og ja, hunden din får mye oppmerksomhet løpet av uken fra alle.

Livet mitt er forandret etter Nera kom inn i bildet.

Jeg har gått fra å være utrygg, og ikke se i mørke, ikke se i snø, ikke kunne se om det ligger en sparkesykkel eller en hindring, til å være 100% trygg. Nera loser meg alltid trygt fra A til B. Jeg kan slappe av, og la henne styre skuta.

Jeg har fått noen spesielle opplevelser med folk rundt førerhund. For eksempel så glemmer jeg aldri da jeg skulle bestille flybilletter til et kurs, og ga beskjed om at jeg har med førerhund. Jeg fikk svar «Hvor stor er hunden? Har hunden plass til en veske under setet?». En annen gang skrev jeg at jeg reiser med førerhund, og fikk melding tilbake «Har du med førerhund fordi du er blind, hørselhemmet eller lignende?». Jeg opplever ofte at flyselskaper kommer med rullestoler når vi lander eller reiser. Jeg har tatt taxi opp og ned fra Eikholt, og det er alltid like spennende hver gang jeg kommer med førerhund; enten er det unnskyldninger om at vi må ha to biler - en til kofferten og en til hunden. Flere ganger får vi også høre «ikke lov med hund på grunn av allergi». Dette er et håpløst tilfelle for mange førerhund-brukere i landet. Det finnes så mange uvitende personer og vi med førerhund får alltid høre noe rart.

Synet mitt har tapt seg de siste årene. Fra jeg fikk diagnosen i 2019 var det 20 grader synsfelt, til nå hvor jeg har syv grader på høyre øyet og er blind på venstre. Men vet du hva, det er helt ok. Jeg har Nera, jeg har familien min, og jeg har mange rundt meg. Dette går bra!

Nå må vi tenke framover, og gripe dagene som kommer. Jeg har hatt Nera i snart 4 år, du verden hvor tiden flyr. Jeg håper jeg får ha henne i tjeneste til den dagen hun må gå av med pensjon på hennes 12 års dag.

Dette ble ikke en kort tekst, men slik er det når man har så mye å fortelle. Håper dere finner glede og kanskje inspirasjon i å lese dette.

Til slutt, litt fakta om førerhunder:

- For å få førerhund så må du ha en synstyrke på 3/60 (0,05) eller dårligere.
- Hvis synsfeltet er innskrenket pga. sykdom kan du ha rett til førerhund.
- Har du nedsatt mørkesyn, kontrastsyn eller har redusert evne til å tilpasse ulike lysforhold så kan du ha rett på førerhund.
- Du må ha god helse til å kunne gå tur med hunden hver dag, bruke og ta vare på hunden på god måte, ha med hunden på arbeidsplassen eller skolen hvis du er i arbeid eller under utdanning.
- Førerhunder kan ikke nektes adgang. Dette gjelder også spisesteder, overnattingssteder, matbutikk, taxi og all annen offentlig kommunikasjon. Hjelmet i næringsmiddelhygieneforskriften §14 og §15, i likestillings- og diskrimineringsloven §6 og §11 samt i yrkestransportloven. Brudd kan medføre anmeldelse.
- Hver siste onsdag i april er det førerhundens dag.
- Aldri forstyrr en førerhund i tjeneste.

ARBEID MED TAKTIL KOMMUNIKASJON VED NTNU

Skrevet av Eli Raanes

På oppfordring fra redaktøren av medlemsbladet til LSHDB, vil vi gjerne skrive litt om forskningsarbeid som gjøres ved NTNU i Trondheim innen tema døvblindes kommunikasjon.

Høsten 2023 deltok både Sigrid Slettebakk Berge og Eli Raanes på den første internasjonale konferansen om haptisk kommunikasjon, som ble holdt i Venezia i Italia. Vi deltok som inviterte forelesere. Vi var flere fra Norge som deltok på denne konferansen som fikk fram mye om utviklingsarbeidet som gjøres for å sikre døvblinde personer tilgang til sine omgivelser via ulike berøringssignaler.

Det var en flott og lærerik konferanse, der mange fra både Norge og Norden deltok. Sigrid sitt bidrag var en analyse av tolkede situasjoner og hvordan haptisk kommunikasjon benyttes tilpasset den enkelte bruker og situasjon. Eli sitt innlegg trakk linjer tilbake til hvordan haptisk kommunikasjon ble introdusert og utviklet i Norge. Vi er mange som fortsatt huske det betydelige arbeidet som blant annet LSHDB-medlem Trine Næss la ned i å utvikle haptisk kommunikasjon og å bidra til å spre informasjon til døvblinde personer, deres nærpåersoner og fagmiljø. Bibbi Hagerupsen skriv om denne konferansen i en tidligere utgave av Syn og Hør Bladet.

I dag er haptisk kommunikasjon utviklet videre, og tilpasset mange målgrupper. Bevissthet om å ta i bruk kropp og berøring for å delta og oppleve omgivelsene er økt. Haptisk kommunikasjon og berøring kan utføres på mange måter til å gi verdifull informasjon om det som skjer i ens omgivelser.

Eli Raanes har i flere år arbeidet sammen med forsker Johanna Mesch fra Stockholms universitet, og i samarbeid med norske og svenske døvblinde personer som benytter taktilt tegnspråk. For noen år siden arrangerte vi en samling i Trondheim, der vi fikk filme variert kulturaktivitet og diskusjoner mellom døvblinde, og der vi også fikk filme situasjoner som ble tolket.

Norsk og svensk tegnspråk er to helt ulike språk, som blant annet har helt forskjellige håndalfabet, ulike tegn for tall, m.m. Noen av aktivitetene vi filmet var møter mellom døvblinde personer som brukte svensk taktilt tegnspråk og norsk taktilt tegnspråk som snakket med hverandre. Hvordan gikk det? Dette har vi nå skrevet om, og vi har sett på hvilke strategier de engasjerte deltagerne tok i bruk for å forstå hverandre. Det var ikke bare enkelt! Men etter noen dager sammen, gikk kommunikasjonen bedre og lettere. Vi har beskrevet hvordan man i taktilt tegnspråk kan forhandle seg

fram til å forstå hverandre. Når man sammen har deltatt i en aktivitet, er det enklere å finne ut i hvordan man skal snakke om det man har opplevd. Det å forstå hva det er snakk om, og å etablere mening, er noe man i felleskap får til.

Det er ikke store grupper som er døvblinde, og det er ikke så mange miljø som forsker på døvblindes kommunikasjon. Derfor har vi ved NTNU laget en egen forskningsgruppe, der vi samarbeider med andre forskere. Det betyr også at vi får besøk av gjesteforskere til Trondheim. Vi har tidligere hatt besøk fra Italia, og denne vinteren kom gjesteforsker Louisa Willoughby helt fra Australia og var i Trondheim i tre måneder. Sammen kunne vi diskutere videre arbeid, og Louisa fikk møte og undervise tolkestudenter, møte ansatte som arbeider med undervisning, og vi kunne samarbeide om et åpent arrangement på Norsk døvemuseum. Det var inspirerende.

Det er mange ting å finne ut av, og beskrive når det gjelder tegnspråk, taktilt tegnspråk og beskrivelse. Og det er nyttig å samarbeide og diskutere dette sammen. Det opplever vi også når vi arbeider sammen med forskere og gode kollegaer ved tegnspråk- og tolkeutdanningen i Bergen, HVL. I løpet av siste året har vi arbeidet tett med å analysere tegn som beskriver aktivitet. Verb og verbkonstruksjoner er en del av grammatikken i taktilt tegnspråk, og der arbeider vi med å utvikle ny kunnskap.

Både Eli og Sigrid arbeider i dag ved Institutt for lærerutdanning, og er opptatt av hvordan barn og unge møter språk og får utdanning. Å arbeide ved NTNU er også å formidle kunnskap, og vi arbeider med å spre kjennskap til døvblindes kommunikasjon til studenter og andre.

Denne våren har det å møte fagpersoner ved Statped og regionsentrene for døvblinde, vært gode møtepunkt. Å møte LSHDB til regionsamling og snakke både om døvblindes historier og om berøring, har også vært et hyggelig møtepunkt.

NTNU har et motto, og det er «Kunnskap for en bedre verden». I arbeidet som vi gjør, har vi stor tro på viktigheten av dette mottoet.

Ressurskontorets informasjonsspalte

Skrevet av Lene Karin Mittet

Hei alle sammen!

Det er vår og sommer i lufta, det er skikkelig godt, og med denne årstida roer også aktiviteten seg på ressurskontoret. Mens på fellesoppdrag har det vært veldig travle tider med to sommerstevner og et stort puslespill som skal bli et helt og fullt bilde slik at det blir fine opplevelser for dere brukere og for tolkene på jobb. Så langt ser det veldig bra ut.

I mai hadde vi siste møte før sommeren med LSHDB og FNDB i LSHDB sine lokaler i Oslo.

Agendaen for dette møtet var:

- 1) Bistand i akutte situasjoner før tolk- ledsager er på plass.
- 2) Hvordan jobbe godt med informasjons- flyt? Kommunikasjon ut til medlemmer om saker som er oppe til diskusjon i

samarbeidsmøtene.

3) Frilanstolkene og endringer av organiseringen.

Sak 1) Første sak var at det har kommet et spørsmål fra koordinerende team angående akutte situasjoner for døvblinde og hvilket ansvar kommunen har i slike situasjoner. Det er ønskelig at ansatte i helsetjenesten (kommunen) klarer å gjennomføre noen få haptiske tegn som bekreftelse, negasjon og fare. Her må kanskje brukerorganisasjoner, Eikholt og tolketjenesten være behjelpelig med å spre kompetanse til de som trenger det slik at de gjør seg forstått og kan bringe den døvblinde i sikkerhet i påvente av at det kommer tolk- ledsager til stedet og bistår. Personalet bør ha et minimumsett med kunnskap og må vite hvor de kan ta kontakt når det er nødvendig. Det har også tidligere vært møter med

helsedepartementet omkring hvordan man går frem.

En mulig løsning er at kommunen har en oversikt over personer med doble sanse- tap og døvhet, slik at de er forberedt før de kommer til personen for å bistå.

Et minimum burde være mulig hvis det inntreffer situasjoner som naturkatastrofer, akutt sykdom, sivilforsvar, legevakt, akutte situasjoner i hjemmet etc.

Brukerorganisasjonene er enige i at informasjon må raskt ut når det inntreffer akutte hendelser.

Konklusjon: LSHDB tar en telefon til helsedirektoratet og ber om møte for å spørre om dette kan gå inngå i deres mandat.

Vi vil komme tilbake til denne saken.

Sak 2) Både Ressurskontor for tolke- og ledsagertjenester, LSHDB og FNDB forsøker på sine måter å nå ut med informasjon til sine brukere/medlemmer. LSHDB på sin side har to store treff ila året, og har en epostliste de bruker aktivt i tillegg til medlemsbladet SynHør-bladet.

I «Styrets hjørne» og i årsrapporten beskrives hva som foregår gjennom året. Ressurskontor for tolke- og ledsagertjenester forsøker også å bruke SynHør-bladet som informasjonskanal.

Hos FNDB går all informasjon via styret før det deles på medlemstreff. Men det jobbes med å bedre informasjonsflyten. Medlemmene oppfordres til å komme med tips til hvordan man kan bedre informasjonsflyten.

Sak 3) Det er mye som skjer omkring omorganiseringen av frilanstolkene og det er selvfølgelig et område alle er veldig opptatte av og spente på hvordan vil bli.

Vi vet ikke så mye enda og det er viktig at vi jobber sammen for å spre den informasjonen som vil komme etter hvert. Mange er bekymret for hvordan det vil bli med døvblindes rettigheter og om de vil få tolk som før. Andre er bekymret for om tolkene vil få bedre arbeids- og lønnsvilkår enn de har hatt til nå. Som sagt må vi forsøke å jobbe sammen og spre den informasjonen vi har så godt vi kan.

Dette var alt for denne gang. Da gjenstår bare å ønske dere alle en riktig god sommer.

Neste møte med brukerorganisasjonene er lagt til 5.sept.

Ta gjerne kontakt med Ressurskontor for tolke- og ledsagertjenester om det er noe dere lurer på.

God sommer!

Med vennlig hilsen

Lene Karin Mittet

**Ressurskontoret for tolke- og ledsagertjenester, Nav Tolketjeneste Vest- Viken
480 16 799**

LOKALLAGENE

LSHDB Buskerud

LSHDB Buskerud hadde sommerfest på Eikholt den 10. juni, og det var gledelig at alle kunne møte opp. Det er ikke alltid lett å samle alle på grunn av sykdom, egne planer eller værforhold, men denne dagen ble en hyggelig avslutning før sommerferien.

Vi koste oss med deilig italiensk pizza og god drikke, mens samtalen gikk livlig rundt bordet. Vi diskuterte kommende utflukter og julebord, og enkelte medlemmer delte historier om reiser og sammenkomster med den indonesiske ambassaden. Ambassaden er interessert i å høre hvordan døvblinde har det i Norge, og dialogen har vært positiv og givende.

Lokallaget har også bestilt T-skjorter til alle medlemmer. De er marineblå med LSHDB-logoen foran (se bilde). Selv om skjortene dessverre kom en uke etter sommerfesten, vil de bli levert til medlemmene i august.

Vi ønsker alle en riktig god og varm sommer!

Med vennlig hilsen,
LSHDB Buskerud

LSHDB Oslo / Akershus / Østfold

Distriktslaget LSHDB Oslo/Akershus/Østfold holdt sitt årsmøte den 16. april med god oppslutning. Det var gledelig å se mange av medlemmene til stede.

Vi startet kvelden med varm mat før årsmøtet begynte kl. 18.00. Dessverre ble møteleder Bjørn Egil syk, men vi var heldige å få Mona Britt Pettersen til å stille opp på kort varsel. Hun reddet oss, slik at vi kunne gjennomføre årsmøtet som planlagt. Det var viktig for oss å holde møtet fremfor å utsette det.

Hele styret, bestående av Sissel H. Markhus, Inger Kristin og Helle H. Hammerlund, ble enstemmig gjenvalgt. Årsberetningen og regnskapet ble presentert og godkjent uten problemer. Årsmøtet ble avsluttet kl. 19.30.

Etter møtet koste vi oss med kaffe og kake før alle dro hjem.

Med vennlig hilsen,
LSHDB Oslo/Akershus/Østfold

**VI ER GLADE FOR Å DELE AT VI HAR FÅTT ET
NYTT LOKALLAG!**

LSHDB Agder

Vi er en liten, engasjert gjeng som møttes i mars i år og begynte å planlegge oppstarten av LSHDB Agder. Etter fire samlinger ble vi endelig godkjent, og vi gleder oss masse til å starte opp til høsten.

Vårt styre, LSHDB Agder, består av:

- Styreleder: Anne Guri L. Eriksen
- Sekretær: Andreas Andersen
- Kasserer: Juliane Eftevåg
- Styremedlem: Kai Magnus Nymann

Vi fikk offisiell godkjenning 29.05.2024, og ser frem til et spennende og innholdsrikt år sammen!

Med vennlig hilsen, LSHDB Agder

LSHDB Midt-Norge / Nordland

Under følger en oppsummering av LSHDB Midt-Norge/Nordland sin årsberetning for 2023.

Nøkkeltall for 2023:

- Medlemskap: Totalt 47 medlemmer, fordelt på 25 hovedmedlemmer, 7 familiemedlemmer, og 15 støttemedlemmer.
- Årsresultat: 14.689,31 kr i overskudd
- Egenkapital: 97.925,77 kr per 31. desember 2023

Nåværende styre (etter årsmøtet 29.04.23):

- Leder: Kari Kristine Engan
- Sekretær: Tanita Thomassen
- Kasserer: Oddhild Valderhaug
- Styremedlem: Nina Frisnes Øyan
- Styremedlem: Knut Loe Dønnessen
- 1. varamedlem: Dennis Thomassen
- 2. varamedlem: Solgun Granlund Storhaug

Aktivitet i 2023:

- Styremøter: Tre styremøter holdt på Zoom.
- Årsmøte: 29. april på Quality Hotel Augustin i Trondheim med 7 medlemmer og tolk/ledsagere til stede.
- Kurs: Helga 29. – 30. april ble det gjennomført et kurs i kroppsspråk, nonverbale signaler og gester med Nina Frisnes Øyan som kursholder. 9 medlemmer pluss tolk/ledsagere deltok.
- Organisasjonskurs: LSHDB sentralt arrangerte et kurs 17. – 19. mars på Eikholt senter for døvblinde. Oddhild Valderhaug og Kari K. Engan deltok fra lokallaget.

- Møter og representasjon: Kari K. Engan representerer foreningen i ulike brukerråd og utvalg (Funkis, RHS og FFO) samt at hun er styremedlem i FFO Trondheim.

Økonomi:

- Tilskudd: Mottok 15.500 kr i tilskudd fra LSHDB sentralt.
- Grasrotandelen: Mottok 7.235,31 kr fra Grasrotandelen.
- Bankinnskudd: 97.925,77 kr per 31. desember 2023.

Styret takker alle samarbeidspartnere for tilskudd, støtte og hjelp. En spesiell takk til tolk/ledsagerne som gjør det mulig for oss å være aktive. Styret oppfordrer flere medlemmer i alle fylker til å vise større engasjement og takker de som har deltatt på våre tilstelninger.

Med vennlig hilsen,
Styret i LSHDB Midt-Norge/Nordland

LSHDB Vestfold

LSHDB Vestfold gjennomførte sitt årsmøte torsdag 25. april 2024.

Styret:

- Leder: Merete Karlsen
- Kasserer: Gry Nilsen
- Sekretær: Gry Enggrav
- Styremedlem: Johakim Lindgren
- Styremedlem: Annette Paulsen

Tilstede på årsmøtet var 13 medlemmer, 1 besøkende og 4 representanter fra LSHDB Telemark

Vi ønsker å takke alle som har bidratt i styret, valgkomiteen, møteleder, revisor, og ikke minst alle medlemmene som deltok på årsmøtet. En spesiell takk til Odd Paulsen fra LSHDB Telemark for hans gode arbeid som møteleder.

Med vennlig hilsen styret i LSHDB Vestfold

Nyhetsbrev fra fellesoppdrag og ressurskontoret

Skrevet av Anette Sirevåg v/ Fellesoppdrag Vest-Viken

Nyhetsbrev fra fellesoppdrag og ressurskontoret, April 2024

Vi på fellesoppdrag og ressurskontor for tolk/ledsagertjenester har savnet en måte å nå ut med informasjon.

Det kommer ny utgave av dette nyhetsbrevet annenhver måned, håper det vil være nyttig for dere!
Ønsker du det tilsendt direkte? Send en mail om det til oss!

Tolker og overnatting på Eikholt:

Det er mange tolker som overnatter på Eikholt når man har oppdrag der. Vi minner om rutinen om overnatting på oppdrag: Dersom tolk bor langt unna oppdragssted og ikke kan reise til og fra, og likevel få minimum åtte timers reell hviletid, får man dekket overnatting.

Dersom tolk kan reise til og fra, og få over åtte timers hviletid hjemme, kan man i utgangspunktet ikke få dekket overnatting på oppdragssted. Hvis du som tolk ikke faller under vilkårene for å overnatte, men tenker at det likevel er behov for det, kan

du ta kontakt med oss – vi har mulighet til å vurdere om det er noen omstendigheter som gjør at det er hensiktsmessig.

På Eikholt bestiller tolkene overnatting selv direkte med Eikholt. De har noen «hotellrom», altså enkeltrom, og noen leiligheter med to soverom hvor man deler stue og bad med en annen tolk. Om du som tolk ønsker å vite hva slags rom du får i forkant av oppholdet, kan man ringe Eikholt uka før for å høre. De har oversikt over hva slags rom man har hatt tidligere, slik at de kan bytte på hvem som får enkeltrom de ulike ukene.

Hva jobber vi med nå?

Vi er godt i gang med tolkebestillingene til sommersamlingene til FNDB og LSHDB. Vinteren og våren har vært travel, og vi er nå oppe i 32 tolker på Sommerstevnet i Vikersund og 62 tolker på Sommertreffet i Fredrikstad – og er ennå ikke ferdig!

Husk å gi oss reiseinformasjonen deres slik at tolkene har alt de trenger, og at oppdragsavtalene deres har riktig

informasjon og tider. Ofte får tolkene beskjed direkte fra bestiller, men vi vil gjerne ha det liggende i systemet, hvis det skjer bytte av tolker, for eksempel ved sykdom.

På store arrangementer som de nevnte, bestiller vi på fellesoppdrag kost og losji for tolkene og har dialog med hotellet. Derfor har vi en liste med allergier eller andre hensyn som må ivaretas, som vi sender til hotellet. Denne listen har ikke blitt oppdatert på en god stund, så send oss gjerne en mail dersom du som tolk har noen behov, så vi er sikre på at det blir gitt beskjed om.

Det har også begynt å komme noen bestillinger til Møteplassen i Tønsberg 26.-28. August.

Nå har vi, Elisabeth og Anette, hatt stillingene våre i noen måneder. Hvis du har noen tilbakemeldinger håper vi at du tar kontakt.

Epost-adresse:

nav.tolk.fellesoppdrag@nav.no

Telefon: 940 37 864

Åpningstider: Mandag til fredag: 09:00 – 15:00 (Forsøk gjerne å ringe/ sende mail også utenom åpningstider)

FRIST FOR INNSENDING AV STOFF TIL
NESTE NUMMER:
22. AUGUST (OG GJERNE LITT FØR)

**TIL
NESTE
GANG**

23. JUNI

St. hans aften - en fest for midtsommeren!

24.-30. JUNI

LSHDB sitt likepersonskurs, landsmøte og
sommertreff i Fredrikstad

20. JULI

Verdens sjakkdag

09. AUGUST

Internasjonal dag for urfolk

21.-22. AUGUST

Eikholt-konferansen. Tema: Se og hør meg,
påmeldingsfrist 14. august

Ca 30. AUGUST

Neste nummer av SynHør bladet
havner i postkassa

 Erland Hansen AS 3900 PORSGRUNN Tlf. 35 55 16 19		
Norspray AS Maskinveien 10 4033 STAVANGER Tlf. 51 22 07 00	 Arendal Specsavers AS Vesterveien 4, 4836 ARENDAL Tlf. 37 02 37 00	 TOM BEVING A/S Tlf. 23 30 00 20
Ken Hygiene Systems AS Verkseier Furulunds vei 21 0668 OSLO Tlf. 22 79 33 00	 Signo Vivo Andebu Sentrum 1, 3160 ANDEBU Tlf. 33 43 88 00	 Kristiansen as BETONGPUMPING - SKIEN Rødmyrsvingen 94 3735 SKIEN Tlf. 901 85 868
— SIDEN 1959 — LAUVLAND OPTIKK Bendiksklev 2 4836 ARENDAL Tlf. 37 05 21 21	 Specsavers Horten Vognmannsgata 5, 3187 HORTEN Tlf. 33 80 48 00	 FOLLO TAXI Ring 06485 Iveland kommune Iveland.kommune.no
 Specsavers Skien Herkules Senter Tlf. 35 53 48 90	interoptik Optiker Ramstad Din leverandør av merkevarer 8400 SORTLAND Tlf. 76 12 21 62	 ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE Bakketeigen 51 3570 ÅL Tlf. 32 08 26 00

RETURADRESSE

LSHDB (Landsforbundet for kombinert
Syns– og Hørselshemmede / Døvblinde),
SKIPPERGATA 33
0154 OSLO

LSHDB
SENTRALSTYRE
2022-2024

FORBUNDSLEDER

Åshild Johansen

NESTLEDER

Kari Kristine Engan

STYREMEDLEMMER

Ståle Hatlelid
Sissel H. Markhus
Marius Aasand Larsen

VARAMEDLEMMER

Ann Kristin Staberg
Dennis Thomassen